

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 1190/2022
20.04.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић, Владиславе Милићевић, Јасмине Стаменковић и Татјане Миљуш, чланова већа, у правној ствари тужилаца АА из ..., ББ из ..., ВВ из ..., ГГ из ... и ДД из ..., чији је заједнички пуномоћник Иван Иванковић, адвокат из ..., против туженог ЈП ЕПС „Београд“ - Огранак РБ „Колубара“ Лазаревац, ради исплате, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 4585/21 од 26.11.2021. године, у седници већа одржаној 20.04.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужилаца, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 4585/21 од 26.11.2021. године, као изузетно дозвољеној.

УСВАЈА СЕ ревизија тужилаца и **ПРЕИНАЧУЈЕ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 4585/21 од 26.11.2021. године и пресуда Основног суда у Лазаревцу П1 512/19 од 28.09.2021. године, у ставу првом, другом, трећем, четвртном и петом изреке, тако што се УСВАЈА тужбени захтев тужилаца и обавезује тужени да на име накнаде штете због мање исплаћене зараде по основу сменског рада исплати:

1. тужиоцу АА из ...:

- износ од 1.773,51 динара са законском затезном каматом од 15.07.2016. године до исплате,
- износ од 3.669,78 динара са законском затезном каматом од 12.08.2016. године до исплате,
- износ од 1.903,83 динара са законском затезном каматом од 16.09.2016. године до исплате,
- износ од 3.327,69 динара са законском затезном каматом од 14.10. 2016. године до исплате,
- износ од 3.338,69 динара са законском затезном каматом од 16.11. 2016. године до исплате,
- износ од 3.297,40 динара са законском затезном каматом од 16.12.2016. године до исплате,
- износ од 1.944,13 динара са законском затезном каматом од 13.1.2017. године до исплате,
- износ од 3.660,72 динара са законском затезном каматом од 14.2.2017. године до исплате,
- износ од 3.284,25 динара са законском затезном каматом од 15.3.2017. године до исплате,
- износ од 3.531,06 динара са законском затезном каматом од 13.4.2017. године до исплате,
- износ од 3.748,35 динара са законском затезном каматом од 16.6.2017. године до исплате,
- износ од 3.151,51 динара са законском затезном каматом од 14.07.2017. године до исплате,
- износ од 3.503.05 динара са законском затезном каматом од 16.08.2017. године до исплате,
- износ од 3.349,34 динара са законском затезном каматом од 15.09.2017. године до исплате,

- износ од 5.213,34 динара са законском затезном каматом од 13.04.2018, године до исплате,
- износ од 5.427,17 динара са законском затезном каматом од 16.05.2018. године до исплате,
- износ од 2.230,82 динара са законском затезном каматом од 15.06.2018. године до исплате,
- износ од 2.523,58 динара са законском затезном каматом од 13.07.2018. године па до исплате,
- износ од 384,99 динара са законском затезном каматом од 14.09.2018.године до исплате,
- износ од 351,09 динара са законском затезном каматом од 12.10.2018. године до исплате,
- износ од 742,96 динара са законском затезном каматом од 14.12.2018. године до исплате,
- износ од 5.598,88 динара са законском затезном каматом од 16.01.2019. године до исплате,

3. тужиоцу ВВ из ...:

- износ од 5.621,10 динара са законском затезном каматом од 15.07.2016. године до исплате
- износ од 5.832,42 динара са законском затезном каматом од 12.8.2016. године до исплате,
- износ од 6.456,18 динара са законском затезном каматом од 14.9.2016. године до исплате,
- износ од 5.642,60 динара са законском затезном каматом од 14.10.2016. године до исплате,
- износ од 359,03 динара са законском затезном каматом од 16.11.2016. године до исплате,
- износ од 1.118,21 динара са законском затезном каматом од 14.12.2016. године до исплате,
- износ од 5.861,88 динара са законском затезном каматом од 13.1.2017. године до исплате,
- износ од 5.818,12 динара са законском затезном каматом од 14.2.2017. године до исплате,
- износ од 5.569,15 динара са законском затезном каматом од 15.3.2017. године до исплате,
- износ од 6.386,56 динара са законском затезном каматом од 13.4.2017. године до исплате,
- износ од 5.618,79 динара са законском затезном каматом од 16.5.2017. године до исплате,
- износ од 5.957,49 динара са законском затезном каматом од 16.6.2017. године до исплате,
- износ од 1.855,68 динара са законском затезном каматом од 16.08.2017. године до исплате,
- износ од 5.300,60 динара са законском затезном каматом од 15.9.2017. године до исплате,
- износ од 3.765,43 динара са законском затезном каматом од 13.10.2017. године до исплате,
- износ од 6.074,01 динара са законском затезном каматом од 15.11.2017. године до исплате,
- износ од 5.413,11 динара са законском затезном каматом од 15.12.2017. године до исплате,
- ИЗНОС ОД 5.574,87 динара са законском затезном каматом од 13.1.2018. године до исплате,
- износ од 6.169,69 динара са законском затезном каматом од 14.2.2018. године до исплате,
- износ од 5.494,79 динара са законском затезном каматом од 16.03.2018, године до исплате,
- износ од 5.576,15 динара са законском затезном каматом од 13.4.2018. године до исплате,
- износ од 5.804,97 динара са законском затезном каматом од 16.05.2018, године до исплате,
- износ од 6.362,98 динара са законском затезном каматом од 15.6.2018. године до исплате,
- износ од 1.934,68 динара са законском затезном каматом од 13.07.2018. године до исплате,
- износ од 6.091,22 динара са законском затезном каматом од 15.08.2018. године до исплате,
- износ од 6.588,71 динара са законском затезном каматом од 14.09.2018. године до исплате,
- износ од 375,53 динара са законском затезном каматом од 12.10.2018. године па до исплате,
- износ од 5.551,55 динара са законском затезном каматом од 16.11.2018. године до исплате,
- износ од 5.960,07 динара са законском затезном каматом од 14.12.2018. године до исплате,
- износ од 5.190,15 динара са законском затезном каматом од 16.01.2019.године до исплате,

4. тужиоцу ГГ из ...:

- износ од 5.133,11 динара са законском затезном каматом од 15.07.2016. године до исплате,
- износ од 4.918,51 динара са законском затезном каматом од 16.11.2016. године до исплате,
- износ од 5.085,65 динара са законском затезном каматом од 15.03.2017. године до исплате,
- износ од 580,50 динара са законском затезном каматом од 16.06.2017. године до исплате,
- износ од 5.348,39 динара са законском затезном каматом од 14.7.2017. године до исплате,

- износ од 5.242,78 динара са законском затезном каматом од 15.3.2019. године до исплате
- износ од 6.588,47 динара са законском затезном каматом од 12.04.2019. године до исплате,
- износ од 6.103,55 динара са законском затезном каматом од 15.05. 2019. године до исплате,
- износ од 6.055,78 динара са законском затезном каматом од 14.06.2019. године до исплате,
-износ од 6.120,36 динара са законском затезном каматом од 12.07.2019. године до исплате,
-износ од 408,10 динара са законском затезном каматом од 15.11.2019. године до исплате,
-износ од 6.130,68 динара са законском затезном каматом од 13.12.2019. године до исплате,
- износ од 7.434,00 динара са законском затезном каматом од 13.02.2020. године до исплате,
-износ од 6.386,40 динара са законском затезном каматом од 13.03.2020. године до исплате,

као и да за све тужиоце на ове износе уплати надлежном Републичком Фонду за ПИО запослених, доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање, а све у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да накнади тужиоцима трошкове ревизијског поступка у износу од 370.450,00 динара у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог за накнаду трошкова одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Основног суд у Лазаревцу П1 512/19 од 28.09.2021. године, ставом првим изреке, одбијени су као неосновани тужбени захтеви тужилаца којим су тражили да се обавезе тужени да им на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада, за период од јуна 2016. године до јануара 2020. године исплати појединачно одређене месечне износе, са законском затезном каматом ближе одређене овим ставом изреке, као и да за тужиоце на ове износе уплати надлежном Републичком фонду за ПИО запослених доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање. Ставом другим изреке, обавезани су тужиоци да туженом на име трошкова поступка исплате појединачно по 1.950,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 4585/21 од 26.11.2021. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужилаца и потврђена првостепена пресуда у ставовима првом, другом, трећем, четвртном и петом изреке. Ставом другим изреке, укинута је решење о трошковима поступка садржана у ставу шестом изреке и у том делу предмет је враћен првостепеном суду на поновни поступак.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиоци су благовремено изјавили посебну ревизију у смислу члана 404. Закона о парничном поступку, због погрешне примене материјалног права.

Тужени је поднео одговор на ревизију захтевајући трошкове њеног састава.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене ради уједначавања судске праксе у истим чињенично-правним ситуацијама у погледу права запосленог на увећање зараде по основу сменског рада. Из тог разлога, одлучено је као у првом ставу изреке.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. Закона о парничном поступку, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужилаца основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су у радном односу код туженог на неодређено време. У утуженом периоду тужиоци су обављали рад тако што су сваки други дан радили у времену од 07,00 до 19,00 часова, односно сваки други дан по 12 часова. Организација рада код туженог је таква да тужиоци мењају другог запосленог на истом радном месту сваког другог дана, с тим што један дан раде од 07,00 до 19,00 часова, а други дан је пауза и тако се циклус редовно понавља. Тужени није тужиоцима увећао зараду по основу сменског рада за 8,9%, на основу члана 38. став 1. тачка 4. Посебног колективног уговора за ЕПС. Висина потраживања на име мање исплаћене зараде по основу сменског рада и накнаде зараде за време коришћење одмора утврђена је оценом налаза и мишљења судског вештака.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су применом одредбе члана 63. став 1. и 2. Закона о раду оценили да тужиоци неосновано потражују исплату мање исплаћене зараде, с обзиром на то да начин рада запослених нема карактер сменског рада, због чега немају право на исплату увећане зараде по том основу, те је одбијен тужбени захтев.

По оцени Врховног касационог суда, основано се изјављеном ревизијом указује на погрешну примену материјалног права.

Законом о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05... 13/17) у члану 63. прописано је да је рад у сменама организација рада код послодавца према којој се запослени на истим пословима смењују према утврђеном распореду, при чему измена смена може да буде континуирана или са прекидима током одређеног периода дана или недеља (став 1), да запослени који ради у сменама је запослени који код послодавца код кога је рад организован у сменама у току месеца посао обавља у различитим сменама најмање трећину свог радног времена (став 2). Одредбом члана 108. став 4. истог закона прописано је да општим актом и уговором о раду могу да се утврде и други случајеви у којима запослени има право на увећану зараду, као што је увећање зараде по основу рада у сменама.

Посебним колективним уговором за Електропривреду Србије („Службени гласник РС“, бр. 15/15) у члану 7. став 2. тачка 2. прописано је да послодавац доноси одлуку о распореду, почетку и завршетку раног времена, полазећи од следећег: на радним местима где процес рада траје непрекидно, рад се организује у сменама, при чему се под сменским радом подразумева рад у две (по 12 сати) или више смена (по 6 или 8 сати) у току радног дана када на истим средствима за рад, раде наизменично најмање два запослена, или две групе запослених, при чему измена смена може бити континуирана или са прекидима током одређеног периода дана или недеља, док је одредбом члана 38. став 1. тачка 4. прописано да се основна зарада запосленог увећава за рад у сменама за 8,9%.

Према директиви Европске уније 2003/88 – ЕС сменски рад је дефинисан као начин организације рада у коме радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним обрасцем, укључујући и образац ротирања, који може бити непрекидан или са прекидима (континуиран или дисконтинуиран), изискујући потребу да радник ради у различито време током одређеног периода дању или ноћу, а турнус се у свом језичком значењу изједначава са сменским радом (per turnum, по реду, редом). Директива Европске уније није извор права али њена садржина помаже у тумачењу појма сменског рада који наши закони не садрже.

Имајући у виду утврђене чињенице да тужени тужиоцима није извршио увећање зараде према наведеним законским одредбама и одредбама Колективног уговора које су важиле у спорном периоду, да су тужиоци у утуженом периоду радили по моделу радног времена 12 (рад) – 36 (одмор) – 12 (рад), Врховни касациони суд налази да основно тужиоци потражују исплату разлике у заради по основу сменског рада, са припадајућим доприносима. По оцени Врховног касационог суда, када се запослени на истом послу смењују према унапред утврђеном редоследу, ради се о сменском раду.

Наиме, рад у сменама је рад који се непрекидно или са прекидима ради у најмање 2 смене, било дневне или ноћне, односно таква организација рада у коме радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним обрасцем, укључујући образац ротирања, који може бити непрекидан или са прекидима у различито време током одређеног периода дана или ноћи. Како је у конкретном случају код оваквог режима рада постојао континуитет, те имајући у виду и чињеницу да је сменски рад признат у општем акту тужене (Посебни колективни уговор за Електропривреду Србије), што указује између осталог да рад са наведеним моделом радног времена представља сменски рад, то је по оцени Врховног касационог суда тужиоци у смислу одредбе члана 108. став 4. Закона о раду и члана 38. став 1. тачка 4. Посебног колективног уговора за Електропривреду Србије, имају право на увећану зраду у висини утврђеној општим актом и уговором о раду, као и право на уплату доприноса за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком Фонду за ПИО. Како тужени није спорио да су тужиоци рад обављали на изложени начин, нити је оспорио висину потраживања тужилаца утврђену вештачењем, то су тужиоцима досуђени износи као у изреци.

На основу изложеног, Врховни касациони суд је преиначио нижестепене пресуде, усвојио тужбене захтеве тужилаца и на основу члана 416. став 1. ЗПП, одлучио као у ставу другом изреке.

Тужиоци су успели у поступку по ревизији па им на основу члана 153. став 1, 154. став 2. и 163. став 2. ЗПП, припада право на накнаду одређених трошкова ревизијског поступка, који обухватају трошкове за састав ревизије од стране адвоката од 54.000,00 динара, на основу Тарифног броја 16. Тарифе о наградама и накнадама за рад адвоката („Службени гласник РС“, бр. 121/12...и 37/21) и трошкове судских такси и то: тужиоцу АА за ревизију 25.320,00 динара и одлуку по ревизији 37.980,00 динара; тужиоцу ББ за ревизију 24.280,00 динара и одлуку по ревизији 36.420,00 динара; тужиоцу ВВ за ревизију 25.560,00 динара и одлуку по ревизији 38.340,00 динара; тужиоцу ГГ за ревизију 24.660,00 динара и одлуку по ревизији 36.990,00 динара и тужиоцу ДД за ревизију 26.760,00 динара и одлуку по ревизији 40.140,00 динара, све

према Тарифном броју 1. Таксене тарифе Закона о судским таксама („Службени гласник РС“, бр. 28/94 ... 95/18).

На основу изнетог, применом члана 165. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу трећем изреке.

Будући да трошкови састава одговора на ревизију нису били нужни и неопходни за одлучивање у ревизијском поступку, захтев туженог за накнаду ревизијских трошкова је одбијен, као у ставу четвртом изреке, применом одредбе члана 165. ЗПП.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић